

המאבק עם עצמנו הוא שיקבע

1

טוב גינוי חריף מהספד נאה. מוטב שיגנו אותנו, ואנו חיים, משיהללו אותנו ואנו בעולם האמת. כך, ובדומה לכך, מתנסח כיום האני-מאמין (הרעיוני, אם אפשר לומר) של מדינאינו במערכה הפוליטית והציבורית של ישראל עם המעצמות ועם דעת-הקהל העולמית. אין ספק כי יש בו בניסוח זה מה שקוראים "חכמת-חיים" וברור כי לגופם של ענינים מוגדרים ומפורשים, כגון הופעות במועצת-הבטחון, הוא עיקרון נכון ובר-טעם. ואף-על-פי-כן, במידה שעיקרון זה חורג מתחומי המפורשים, במידה שהוא הולך ונהפך כעין השקפת-עולם פאטאליסטית, כעין מוטו לכל המערכה המדינית והאידיאולוגית שעם ישראל ומדינת ישראל עומדים בה כיום, עלינו לשאול בנפשנו אם אנו פטורים מספקות לגביו. דומה כי מעבר ומבעד לנסיבות החולפות, הולך עיקרון זה ונעשה כמין השלמה עם תבוסה רעיונית שממדיה ומשמעותה עלולים להיות גדולים מכפי שאנו משערים. לא חשוב אם אנו סבורים כי תבוסה זו היא ארעית ואינה מוצדקת. למעשה אנו מקבלים אותה עלינו ומוצאים לנו אפילו צידוק בכך שהכשלון בענין זה טוב מן הכליון. אמנם מפעם לפעם מתאזרת מדיניותנו להדוף התקפות-שטנה, או לשכך גילויים של הלכיררוח עויינים לנו – ובלשון המקצוע נקרא הדבר בשם מאמצי הסברה לשיפור התדמית – אך תוך כדי התאזרות זו אתה רואה שוב כי אנו ממשיכים בקו המדיני הכולל, בקו הרעיוני העיקרי, אשר בעטיו – על-כל-פנים בסיועו הנמרץ – הגענו למצב זה של התגוננות רעיונית ומוסרית.

2

הלחלת-התאזרות כזאת עברה על מדיניותנו בימים אלה, עם ביקורו של חוסיין בארצות-הברית ועם הידיעות על הרושם החיובי שהוא עשה שם על המימשל ועל דעת-הקהל. כן, עובדה היא שהגענו גם לכך, שאחרי שנתיים של מאמצים מדיניים והסברתיים, מאז מלחמת-ששת-הימים, זעות אמות הספים של מדיניותנו מפני מחץ אישיותו ורושם שיעור-קומתו של מלך זה, של המנהיג המפוחד והמפוקפק בכל מנהיגי ערב כולם. לנוכח תופעה זו עולה הרהור

בלבד כי אם כך הדבר, אם במירוץ זה עם חוסיין צריכה ישראל לאמץ כוחותיה כדי לא לכרוע תחת מחץ רישומו בתחרות הצדק והמוסר, הרי ייתכן כי אך לשווא הם כל מאמצינו ל"שיפור התדמית" ואפשר שהמצב הוא באמת בגדר של לא ייאמן כי ישופר.

אם כך ואם כך, תוך כדי התאזרות זו, נערכה, כידוע, מסיבת-עתונאים גדולה ודחופה בירושלים ושרי-החוזן הופיע בה להשיב לחוסיין. על-פי מה שנמסר בעתונים אמר שרי-החוזן כי "ישראל קיבלה את החלטת מועצת-הבטחון מחודש נובמבר 1967, לפיה יש להגיע לגבולות קבועים, בטוחים ומוסכמים, ואין לחוסיין זכות לקבוע שגבולות בטוחים הם גבולות שביתת-הנשק, ואין להשיג שלום בלי משא-ומתן. כאשר יושג השלום תיפתר שאלת המעבר במים בינלאומיים כענין המובן מאליו".

לכאורה, דברים כדרבנות, וייתכן כי הם הדברים שצריך היה לאמרם באותה מסיבה, ואף-על-פי-כן לנו עצמנו רשאים אנו להזכיר כי אותה החלטה של מועצת-הבטחון משנת 1967 קובעת לא רק ענין גבולות בטוחים ומופרכים. ענין זה אמנם כלול בה בתוך שאר סעיפים, כעיקרון כולל, שכוחו יפה לגבי כל מדינות האיזור בכל עת, אך המצב המפורש, המיוחד, שאותה החלטה של מועצת-הבטחון חלה עליו, משתקף בה בעיקר בסעיפים ראשונים שלה, כגון הסעיף הראשון, המקדים וקובע ראש-לכל כי אין להרשות בשום פנים "רכישת טריטוריות בדרכי מלחמה", וכגון ההמשך הקובע כי עיקריו של שלום צודק ובר-קיימא במזרח-התיכון הם נסיגת כוחות ישראל משטחים שנכבשו בסכסוך האחרון, ורק לאחר מכן קביעת זכותן העקרונית והכוללת של כל האומות כולן לחיות בגבולות בטוחים ומופרכים, ללא איום ופעולות אלימות.

3

במידה שמדובר במלחמת טיעון בינינו ובין הערבים ראוי לזכור כי מעולם אולי לא עמדה מדינה מנצחת כלשהי במצב טוב יותר, מבחינת הצידוק החוקי והמוסרי, ממעמדנו כיום בגבולות החדשים של ישראל. מעולם לא היתה שייכותן המדינית של טריטוריות מלאכותיות יותר ומפורשות פחות משייכותן ההאשמית של יהודה והשומרון ואף משייכותו המצרית של סיני. כל אותו מונח של "טריטוריות ערביות" הוא דבר שהיינו צריכים להתנגד לו מלכתחילה, מן היום הראשון שלאחר הנצחון, להתנגד ל"מובן מאליו" שבו, לדחותו בכל התוקף. כל הגדרתם של שטחים אלה עד כה היא תוצאה של הסדרים מקריים שנעשו על-ידי כוחות שמחוץ לאיזור, בנסיבות מלאכותיות של צורך השעה. כך לגבי סיני, ששייכותו המצרית נקבעה על-פי הסדר בין הקיסרות העותומאנית ובין בריטניה, ושמעולם לא היה בו ישוב ערבי מצרי. כך לגבי רמת הגולן

וכך לגבי הממלכה ההאשמית, אשר כשם שהוקמה על-ידי בריטניה כך יכלה שלא לקום בשעתה, וכך לגבי הגדה המערבית שסופחה אל ממלכה האשמית זו בהתקפת-שווד של הלגיון, סיפוח אשר האו"ם לא הכיר בו, כידוע, ואף הליגה הערבית כפרה בחוקיותו.

כן, דרושים היו כוחות איתנים של מדיניות ישראלית חסרת-מעוף וקטנת-אמונה, כדי לטשטש את כל הנתונים הללו, כדי לזרותם לרוח ולהישאר עם שליחות יארינג ועם החלטת מועצת-הבטחון כדגלים וסיסמות של משאת-נפש. פעמים נדמה כי אנו עצמנו איננו תופסים אל איזה מדרון מיותר, לא הכרחי, לא נחוץ, גלגלה מדיניות זו את מעמדם של עם ישראל ומדינת ישראל, את משמעות תולדות האומה וקשריה עם הארץ, את משמעותם וערכם של הקשרים הללו בתרבות העולמית, על כל הכוח הספון בכל אלה.

ייתכן כי בשעתו באמת לא היתה ברירה אלא לקבל את החלטת מועצת-הבטחון. אך המדיניות הישראלית לא רק **קיבלה** החלטה זו. היא קיבלה אותה בקול תרועה כהישג כביר. ולא עוד אלא שבמשך כל החדשים הללו שמאז ששת הימים, במשך כל השנתיים הללו, לא חדלה מדיניותנו מלהזכיר לעולם שאנו דבקים בהחלטה זו ומחזיקים בה והוגים בה יומם ולילה, וגם שעה שהערבים היו מתנערים ממנה וכופרים בה היינו נושאים קולנו ומכריזים כי ההחלטה שרירה וקיימת, לבל יפוג תקפה, חלילה, ולבל יבוא ספק בלב מישוהו כי אנו מוכנים להגשימה. במסגרת "הסדר כולל", כמובן...

כל זאת, על אף שכיום כבר ברור – לנוכח התודעה החודרת בנו יותר ויותר כי הגבולות החדשים הם הכרח קיום לישראל – שאותה החלטה היא אחת התעודות המסוכנות ביותר שעם ישראל ידע בכל תולדותיו עד היום הזה. על פירושה של החלטה זו סובבות למעשה כיום גם שיחות הארבע ולא לשווא אנו שומעים כי נקודת המחלוקת העיקרית כיום בין ארצות-הברית ובין ברית-המועצות בשיחות אלו היא בכך שברית-המועצות טוענת שעל ישראל לסגת **לפני** שהערבים יכריזו על נכנות [!] לשלום, ואילו ארצות-הברית גורסת כי הנסיגה צריכה לבוא **אחרי** הצהרת הנכונות הערבית.

דבקונו הנמרצת בהחלטת מועצת-הבטחון היא – וכאן עיקר הרעה – בראש-זראשונה פרי העובדה שבלבנו פנימה השלמנו עם החלטה זו, עם כל הכלול בה, ואת "עיסקת החבילה" עשינו עם עצמנו עוד לפני שהשגנו הסכמתם של שליטי ערב. בכל הסברותינו כלפי פנים, וממילא גם כלפי חוץ, אישרנו כי גבולות חדשים אלה הם מכשול לשלום וכי אף שאנו יכולים להחזיק בהם אין אנו **רשאים** להחזיקם.

אותה נוסחה שחסיין השמיע בארצות-הברית, ש"ייתכנו תיקונים בגבולות" (וכוונתו לקווי-שביתת-הנשק או אפילו מפת החלוקה...) צריכה היתה להיקבע כנוסחתנו **אנו** לגבי גבולות הפסקת-האש מיד לאחר מלחמת-ששת-הימים.

דבר זה היה מסתבר במשך הזמן גם לדעת-הקהל בעולם וגם, באין ברירה, לממשלות – אילו תפסנו מיד את משמעות הדברים שהתרחשו, אילו היתה אותה התרחשות מאירה את תולדות העם באותו גץ חשמלי של התחברות עם הארץ כולה, אילו נשמע בתולדות ישראל אותו קול נקישה של סגירת-מעגל, אותו "קליק" היסטורי של התלכדות האומה עם נחלתה.

כן, מיד לאחר מלחמת-ששת-הימים היה עלינו לשים ללעג ולקלס, לדחות בחימה, כל ציוץ של חסיין בדבר קדושתם ההאשמית של "השטחים" הללו, לדחות התחצפות זו בכל כוח חמת הצדק, בכל הידיעה שבכך אנו מסייעים לעקירת שקר גדול, שבכך אנו עושים את העולם צודק יותר ונכון יותר. אילו כך עמדנו, היה הדבר חודר בהכרח גם אל תודעת העמים והממשלות, כמו שחדר ענין ירושלים המאוחדת ששוב אין לנתקה מגוף האומה היהודית.

אלא שעמדתנו היתה ההיפך הגמור מכל זה. ולא רק כלפי חוץ אלא גם בקרבנו פנימה. רק משום כך הגענו גם לתופעות, כגון (אם ליטול דוגמא אחרונה) אותו סימפוזיון של "ניו-אוטלוג", שבו עמד איש-רוח מובהק ולוחם חירות כפרופסור פיטהארט הצ'כי וסיפר לנאספים, בארשת רצינית גמורה, כמה שמחה נפשו שעה שחבר ישראלי אמר לו כי המאבק הנטוש עתה בישראל הוא "מאבק על נפש העם", כלומר הוויכוח בענין הגבולות החדשים בישראל הוא ויכוח בין שוחרי מוסר ובין שוביניסטים, וכי הכללת מיעוט ערבי במדינת ישראל סופה הסתאבות שתהפוך את העם היהודי לאומה רודנית ועריצה. זהו טיבו של המאבק, לדברי אותו ידיד ישראלי של פרופסור פיטהארט, ואיש מבין הנאספים בסימפוזיון לא קם לומר לו לפרופסור האורח כי אותו ישראלי שאמר לו כך הוא כסיל, וכי גבולות אלה הם ערובה לנו שלא נצטרך לעמוד בהתנגדות פאסיבית, כדוגמת הצ'כים, נגד כובש ערבי, בהבדל אחד שבמקרה זה לא יושיעו אותנו שום טכסיסים של שווייק או של אנשי-רוח אמיצים. איש לא קם לומר לו לפרופסור פיטהארט כי אם מציאותו של מיעוט אֶתני זר במדינה ריבונית היא בהכרח שורש הסתאבות של העם השליט, הרי שלפני הדאגה לצלמה המוסרי של ישראל יש לקום ולשנות את מפת העולם אשר מדינותיו רובן מכילות מיעוטים. איש לא קם להסביר לו לפרופסור פיטהארט כי יש לנו כל היסוד להאמין שמיעוט ערבי זה במדינת ישראל הריבונית – אחוז אחד זה של האומה הערבית בעלת ארבע-עשרה המדינות הריבוניות – יהיה לא שורש הסתאבות לנו אלא סופו להיות מופת עולמי של חיי אחווה ושוויון.

אגב, עם סיומו של אותו סימפוזיון נתפרסם גם "סיכום דיונים". הסיכום ראה אור ב"על המשמר" ואחת הרזולוציות שבו אומרת כי "מדיניות של הקמת ישובים אזרחיים ויצירת עובדות מוגמרות בשטחים המוחזקים אינה מתיישבת עם שאיפתה המוצהרת של ממשלת ישראל למו"מ עם מדינות ערב לשם קביעת גבולות בטוחים ומוסכמים".

הבהוב התוהו המחשבתי והפוליטי הנשקף מרזולוציה זו אינו חדש. הוא משקף, כידוע, את עמדתה של מפ"ם בשאלת "השטחים". זהו ניסוח שתוכו מנותק מתביעותיו של הזמן הדוחק, משאלות הגורל החותכות העומדות להכרעה, מדמעת מדינות ערב, מנאומי מנהיגיהן, מנטיות הלחץ המצטבר בעולם נגד ישראל, מן הכורח לעשות, ובהקדם, את הדרוש כדי שלחץ זה ייתקל דווקא בכמה עובדות מוגמרות, אשר הלגיטימיות המוסרית והמדינית שלהם אינה נופלת מלגיטימיות קיומה של מדינת ישראל עצמה ושל רצון-החיים של העם היהודי.

על מידת המופרך שבאותה רזולוציה עמד בשבוע זה העתון "למרחב" שהגיב על כך

תגובה נמרצת ונכונה. הוא שאל: "האומנם לא חשו אותם חוגים מסכמים את הגרוטסקיות שבהצגת שאלת ההתנחלויות לחוות-דעתם של שמאלנים מחו"ל, כגון פאול ג'יקובס, או ארמאן טאן, אשר הישווה את ארגוני הטרור הערביים לרזיסטאנס, לווייטקונג וכו'. הם-הם שצריכים לתת לנו הכשר להקמת ישובים אזרחיים ולקבוע אם זה מתיישב עם שאיפתה המוצהרת של ישראל למו"מ?"

זו, כאמור, שאלה נכונה, אך הצרה היא שתכניתה של מפ"ם, על סעיף ההתנחלות שבה, אין לה אותו יתרון שהיה בכל-זאת לאמונותיה הפוליטיות של מפלגה זו בעבר: יתרון היותן נחלתו של מיעוט, יתרון חוסר הסיכוי שלהן לקבוע גורל. הפעם יש לה לטעייה אפלה זו בעלי-ברית בממשלת ישראל.

ואין זו גרוטסקה אלא טראגדיה שיש כיום בממשלת ובצמרת מפלגת-העבודה אישים העושים את נימוקי השלום והבטחון ואת נימוקי "שמירת אפיה היהודי של מדינת ישראל" נימוק לערעור הקו שהוא תמצית אפיה של מלחמתנו ותמצית שלומה ובטחונה של המדינה. המאבק הנטוש כיום בענין זה – בתוך ממשלת ישראל – חשוב יותר לעתידם של העם והמדינה מחילוקי-הדעות או תמימות-הדעים שבשיחות הארבע ואף מרכישת אהדתו של השמאל החדש.